

Elmas Deniz, ülkemizde son 44 yılın en kurak dönemi yaşanırken bizi İstanbul'un kasvetli tonlarından Sri Lanka'nın bakir doğasına götürüyor.

Ama bu bildiğimiz gezilerden çok farklı...

Bergama doğumlu olan ve sanatsal çalışmalarını İstanbul merkezli sürdüren sanatçının ekonomi, doğa ve küreselleşme odaklı video, resim, metin ve çeşitli nesnelere ürettiği çalışmaları "**Yazsız Yıl**" da bir araya geldi.

Elmas Deniz

Deniz, **Pilot Galeri**'nin ev sahipliğinde düzenlenen kişisel sergisinde, insanlığın doğayla kurduğu ilişkinin samimiyetini ve gerçekliğini sorgulayarak izleyenlere farklı bir düşünsel pencere açmaya çalışıyor.

Serginin isminin hikâyesi ise bundan 2 asır öncesine dayanıyor.

"1815 yılında Endonezya'da bir yanardağ patlaması oluyor. Patlamadan 1 yıl sonra atmosfere salınan küllerden dolayı dünyanın büyük bir kısmına yaz gelmiyor. O yaşanamayan yaz, yoksulluk ve kıtlık yılı olarak tarihe geçiyor. Hiç ekin yetişmiyor ve insanlar için büyük bir felaket oluyor. Her yeni gün güneş doğarak başlayacak, doğa hep böyle olacak gibi bir ön kabul ve rahatlık içindeyiz. Bu yüzden böyle bir çalışma yapmayı istedim. Doğanın kendisi bile dengeli değilken insan eliyle bozuluyor. 1986-1988 yıllarında deniz kenarında daldım. Bir sürü deniz canlısı vardı. Geçtiğimiz yıl aynı yere gittiğimde hiçbiri yoktu. Denizden, pinalardan inciler çıkarırdım. Bu benim gözlemlediğim bir şeydi. Felaket bir anda gerçekleşmediği için fark edilmiyor. Patlama ani olduğu için insanların dikkatini çekiyor ve o yıla 'Yazsız Yıl' adı veriliyor."

Deniz'e göre insan kaynaklı iklim değişikliğinin ekosisteme etkileri ancak etik anlayışın değişimiyle mümkün.

Yeşil Gazete
47.822 takipçisi

Sayfayı Beğen Bizimle İletişime Geç

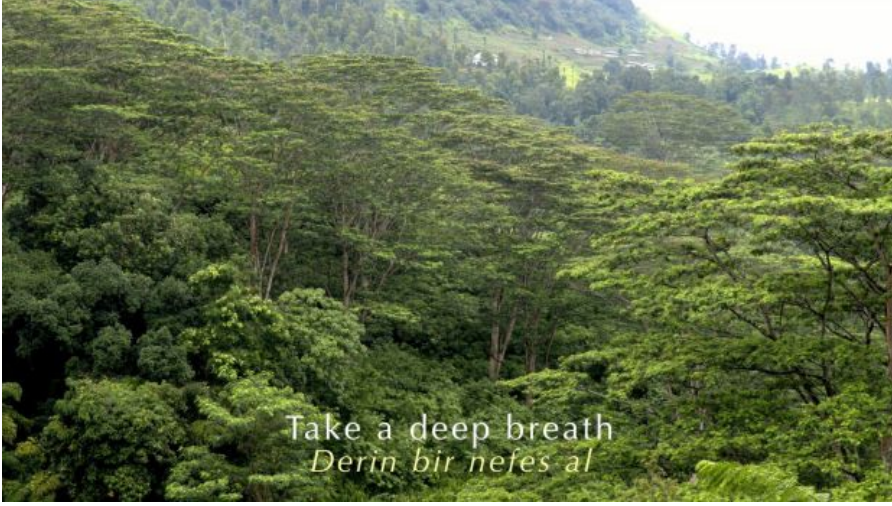
27 arkadaşın bunu beğendi

"Sri Lanka'daki insanların doğaya bakışları da bizimki gibi değil. Oranın doğası bizimkinden çok farklı. Görmeye alıştığımız yeşilden de yeşil. Sri Lanka tropik olduğu için biyoçeşitlilikte dünyanın 5 noktasından biri. Bir örnek de Amazonlar. Kendi endemik bitki ve hayvan türleri çok fazla. İnsanların yaşayış biçimleri ülke genelinde çok ilkel. Dolayısıyla çevreye zararları da yok. Fakat tıpkı Endonezya'daki yanardağın patlayıp Avrupa'ya aç bırakması gibi, Kuzey Amerika ve Avrupa'daki aşırı tüketim de onların iklimini sıkıntıya sokuyor.

Bir parantez açarsam, bu sergideki "Satılmaz Eser" organik tohumlardan yaptığım yerel, burayla ilgili bir iş. Ama o da aslında küresel çünkü çok uluslu bazı şirketlerin yerel tohumlarla ilgili yaptığı lobi faaliyetleri dünyanın çeşitli yerlerinde de aynı. Örneğin Maldivler, Sri Lanka'ya çok yakın. Herhalde 10 yıla iklim değişikliğinin bir kurbanı olarak su altında kalacak. Yerelde bir şey yapıyorsun ama globalde başkaları etkileniyor. Farklı gibi gözükten dünyalar birbirine bağlı. Bireyin üstündeki yükün etkisine kıyasla büyük aktörlerin gezegene etkisi daha yüksek.

Sanatçı olarak insanların yaşama bakış tarzlarının, üretme ve algılama biçimlerinin bu politikaları ve politikacıları yarattığını düşünüyorum. Bu yanlış politikalarla mücadele etme biçimi aslında, paraya bu kadar tamah eden bir kültür olmasaydı zaten birilerinin de böyle ters hareketler yapması mümkün değildi. Yeni insan kültürü kendi etik yapılamazlarını da üretiyor. Öyle bir dünya yaratılabilirdi ki bunu insanlar kıramazdı. Kırınlar da diğerleri tarafından kınanır ve dışlanırlardı. Ütopik belki ama gerçekten böyle. Bakış açımızı değiştirirsek birçok şeyi değiştiririz. İnsan başka değerler üretebilir."

Görölmek İçin Yapılmış, 2017

Sergideki en dikkat çekici işlerinden biri 6 dakika uzunluğundaki "Görölmek İçin Yapılmış" isimli video çalışması.

İzleyenleri Sri Lanka'nın eşsiz doğasına götürürken günümüz medyasının doğayı nasıl arzu nesnesi haline getirdiği geleneksel kitle iletişim araçları üzerinden eleştiriliyor.

"Video genelde hep aklımda olan bir şeydi. Reklamın diliyle ilgili bir şey yapmak istiyordum. Sri Lanka'ya davet edilince orada ne yapabilirim diye düşündüm. Alışveriş merkezindeki orkidelere gözüm takıldı. Çünkü bunlar hep tropik memleketlerden geliyor ve insanlar bitkileri seviyorlar. Demek ki bu kadar bitki uçaklara doldurulup geliyor diye düşünürken bunlar işlerime yansdı.

Raymond Williams diye bir adam var. Onun **sihir sistemi olarak reklamcılık adlı güzel bir makalesi** var. Reklamcılık tarihinden bahsediyor. Sistem karşıtı mücadelede reklamların çok az tartışıldığını ve etkisinin çok az konuşulduğunu anlatıyor. Günlük hayatta da her şey sana doğayla birlikte satılmaya başladığı için onu okurken bunların hepsi kafamda birleşti.

Reklamın büyük bir çoğunluğunda videodaki gibi bir doğa manzarası var. Mesela Nature adıyla pazarlanan bir kolonya var, eskiden adı mandalina, limon ya da lavantaydı. Marketteki her şey doğadan, doğal vurgusuyla satılıyor. Tam bir reklam filmi yapmadım ama reklamların kendisini merkezine alan bir şey oldu. Reklamın kendisini videonun içinde eleştirdim. Mesela tuvalet kağıdı gibi gerçekten ihtiyacı olan insanların tükettiği nesnelerin reklamları gerçeğe daha yakın oluyor. Lüks tüketime gittiğindeyse sana pazarlanan şey aslında bir tür fantezi. O lüks tüketim

reklamlarındaki kelimelerden faydalandım. Ortada satılan bir ürün yok gibi ama biraz doğayı da tarif ediyormuşum gibi..."

Sanatçının "Satın Almak İstedğim Ağaç" isimli eseri, 2014

Video çekimleri sırasında Sri Lanka'nın fiziksel koşulları ekibin sınırlarını zaman zaman bir hayli zorlamış.

Birkaç dakikamızı ayırıp sıcak ve güvenli bir ortamda izlediğimiz bir görüntünün elde edilmesi için verilen emeğin değeri hiçbir şeyle ölçülemiyor.

Bilmediğiniz bir coğrafyada, dilini ve kültürünü anlamadığınız insanlarla yapılan ortak çalışmanın yarattığı beklenmedik durumlar da bu hikâyenin en can alıcı noktalarından...

"Araba, sürücü, kameraman ayarlamak bayağı zor oldu. Şartlar ağırdı. Kültür ve dil farkı var. Sürücü geleceğim diyor, gelmiyor. Söz veren sözünü tutmuyor. Tanımadığın bir doğanın içindesin. Çok sert aslında.

Bilgi alabildiğimiz yerli bir sürücümüz vardı. Ağaçların dallarına dokunuyordum. Dokunduğum şeylerin beni zehirleyip bayıltabileceğini, öldürücü sülükler olduğunu söylüyordu. Bir gün ırmakta çekim yapıyorduk. İsviçreli kameraman bir çocukla anlaşmışım. Çocuk çok genç ve heyecanlıydı, bir anda ırmağın diğer tarafına atladı. Ben de "sudan timsah çıkabilir çık oradan diye" bağırdım. Benim videomda ölmeliydi. Görüntü şahaneydi ama tehlikenin nereden çıkacağını bilemediğimiz bir ortamdıydık.

Benim için yemekler de sıkıntılıydı. Oranın bakterilerine bağıışıklığımız yok. 5 yaşındaki bir çocuk gibi oluyorsun. Hasta oldum yetmedi sinek ısırıldı. Dengue salgınının en şiddetli zamanları. Ölebilirdim. İlk 20 dakika çok kötü oldum, sonra "öleceğim, ne yapalım artık" diye kabullendim. Yolda araba bozuldu. Sürücü "söylediğinizden biraz daha fazla geziyorsunuz" diyerek ekstra para istedi. Yaşadığım deneyimler çok ilginçti. Videoya bakınca bunlar görünmüyor."

Elmas Deniz'in Sri Lanka'ya davet edilme süreci ise bir etkinlik davetiyle başlamış.

“Sri Lanka’da **Colomboscope adlı festivale** davet edildim. Resmi bir davetti. Her yıl farklı bir temayla yapılan festivalin katıldığım yıllık teması ekolojydi.

Orada **Re-Evolution isimli bir sergi** düzenlediler. Dünyanın çeşitli yerlerinden sanatçılar, ekoloji alanında çalışan aktivistler, araştırmacılar geldi. Karma bir sanat grubu içindeydik. Buraya gelmişken dilersek yeni bir iş üretebileceğimizi, bize ellerinden gelen desteği sağlayabileceklerini söylediler. Ben de Saha’ya başvurdum. Onların yurt dışında sanatçılara üretim desteği fonu var. Onu alınca çektiğim videoyla sergiye katıldım ve Yazsız Yıl’da da sergilenen **Sanatçı Kitabı**’nı yaptım.

Standart kitapların dışında, sanatçının alternatif ara türler üretme marifeti gibi tanımlayabiliriz. **Uçan Bitkiler, Köpekler ve Filler** ismini verdiğim kitabın ilk kısmında küçük paragraflar halinde sokak köpekleriyle sarılma hikâyelerim var. Bunlar gerçekten kafalarını seyerek değil, sarılıp onlarla yerlerde yuvarlandığım hikâyeler. İkinci bölümde ise uluslararası canlı bitki türlerinin nakliye kuralları bulunuyor. Özellikle Sri Lanka’dan yurt dışında çıkan bitkiler ilgimi çekmişti. Benim ilişkim çok bireysel bir ilişkiyken ikinci bölümde kanunlara geçiyorum. Oradaki dil tamamen değişiyor.

Başlıktaki Filler ise **Ekomaksimus diye bir girişimin** Sri Lanka’da fil gübresinden ürettiği özel bir kağıdı kullanmamla ilgili. Hayvanlar hem fildişi avlanmasın diye korunuyor ama aynı zamanda da yerli halka gübreden üretilen kağıtlarla ekonomik bir katkı sağlanıyor. **Sanatçı Kitabı** normalde yayınevlerinin basmayacağı bir kitap. Kavramsal olarak da basılacağı kağıt işin bir parçası. İnsanın diğer türlerle ilişkisine bakarken farklı bilgi türlerini de bir araya getirmiş oluyorum.”

Dünya genelinde çevre politikalarının ana gündem maddelerinden birini plastik atıklar oluşturuyor.

Kendisi bu konuya kafa yoran sanatçılardan.

Bu alandaki düşünce pratiğini de sergide kullandığı iki poşet üzerinden sağlamaya çalışıyor.

“14’üncü İstanbul Bienali’nde **‘Panaroma’nın Altında’** isimli bir işim sergilenmişti. Ortadan ikiye bölünmüş bir çerçevenin içinde üst tarafta İstanbul Boğazı manzarası altı tarafta da kumun ortasında bir poşet vardı. 2015 yılında üretmiştim.

“Yazsız Yıl”da **Hata 1** ve **Hata 2** isimli iki çalışmam var. Modern sanat eserlerine benzeyen, dikdörtgene sarılmış iki poşet. Biri doğada çözülebilir bir Marks and Spencer poşeti, diğeri ise doğada çözilemeyen sert bir plastik poşet. İkisinin de ortak özelliği aynı hataya sahip olmaları: Biri 5 yılda parçalanacak diğerinin parçalanması 150 yıl sürecek ama ikisi de toprağa karışmayacaklar. Bunlar genelde zamana dayalı sanat eseri gibi özel bir kategoride değerlendirilir. Yani içinde bulunduğu çerçevenin içinde parçalanıp dökülecek.

Biraz insanın çözüm üretmeye çalışıp ama yeni bir sorun üretmesi gibi bir durumla karşı karşıyayız. İnsanın kendini rahatlatması ama aslında bir çözüm bulamaması durumu söz konusu. Çünkü bu bir tür pazarlama ve o şirketler de bu rahatlamayı sağlamak istiyorlar. İlgilendiğim asıl konu kapitalizmin doğa içindeki hali ve ekonomik ilişkiler. Bu yüzden atık sorununa karşı özel bir ilğim var.”

Yazsız Yıl'daki eserlerden bazıları da "**Karga Portreleri**".

Resim temelli sanatçı tuvaleriyle ilk kez bu sergide...

Kargalardan neden bu kadar etkilendiğini ise şu şekilde tarif ediyor:

"Herkes gibi ben de bu hayvanları çok seviyorum. Resmi resim olarak değil de kavramsal bir şey olarak alıyorum. Çünkü Rönesans'tan itibaren insan merkeze alınınca çok fazla portre yapılmış. Onun yerine hayvanları bir kişi gibi düşünmek, onu kişileştirerek portresini yapmak gibi bir isteğim vardı. Kargalara ait bir takım bilimsel araştırmalar da ilgimi çektiği için diğer işlerim onlarla birlikte üredi.

Kargalarla ilgili yapılan bilimsel araştırma haberlerinin yazıları var. Onları birlikte düşündüm. Maymun ve insanlarda olduğu düşünülen bir zeka türü onlarda da var. Mesela bir sosyal düşünüş, bir başkası fikri gibi. Bu çok enteresan. Her şeye insan merkezli baktığımız için diğer türlerle ilişkimizi çok problemlili buluyorum. Biraz onlara değinmek istedim."

Elmas Deniz, atamadığı çöpleri kullandığı "Mutlu Koleksiyon" ve "Sünerbank" gibi işlerinin yer aldığı yoksulluk temalı sergisiyle 2013'te Maçka Sanat Galerisi'ne konuk olmuştu.

Bir sonraki "Siyah Panteri Görebilmek" sergisi ise doğayı algılama ve onu ekonomik olarak tüketme eğilimimizi eleştiriyordu.

Sergide sanatçı "Satın Almak İstediyim Ağaç" videosuyla Stockholm'de bulunan 5 asırlık bir meşe ağacını satın almak istemesi üzerine kurguladığı hikâyeyle ekonominin birincil yaşam amacımız oluşuna, doğayla ilişki biçimimizin tamamen para üzerine kurulu olmasına değiniyordu. İstanbul Modern'de "Yok Olmadan" sergisinde Sanatçının "İnsansız" videosu uzun süre izlenebilmişti.

Geçmişteki işleriyle günümüzdeki yeni çalışmalarını arasında bir hat oluşturan Deniz, bir sonraki projesinde çocukluğunu geçirdiği kasabadaki derenin kaynağına inecek.

"Yazsız Yıl" sergisini, 24 Mart 2018 tarihine kadar Beyoğlu'ndaki Pilot Galerisi'nde ücretsiz görebilirsiniz.

İstanbul Cihangir'deki Pilot Galerisi'nde gerçekleştirdiğimiz söyleşiden

Açık Radyo'da yayınlanan Akgün İlhan'ın hazırlayıp sunduğu "Su Hakkı" programına konuk olan Elmas Deniz'i dinlemek için buraya tıklayabilirsiniz.

Röportaj: Merve Damcı

(Yeşil Gazete)

← Önceki Haber

Sonraki Haber →

Ticari amaçlar dışında kullanacaksınız, buyurun, içeriğimizi alın ve kullanın (içeriğimizi ticari bir amaç için kullanmayı düşünüyorsanız, lütfen önce sorun ki sonra tatsızlık olmasın). Binbir emekle hazırlanan haberlerimizin, yorumlarımızın, köşe yazılarımızın ve diğer içeriğimizin bu şekilde çoğalması bizi sadece mutlu eder. İçeriğimizi kullanılırken kaynak gösterilmesini ve bu şekilde içeriği oluşturanın emeğine saygı gösterilmesini elbette tercih ederiz; ancak, kaynak belirtmeyenin de canı sağ olsun.

Giriş